

Asia: VN/11042/2025

Apuvälinepalveluiden laatusuositus ja valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2026 päivitys

Taustakysymykset

Vastaajan taustaorganisaatio

Vammaisjärjestö [Invalidiliitto ry]

2.1 Apuvälinepalvelua ohjaavat lait ja säädökset

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kappaleeseen 2.1.1. Läkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluiden perusta tulee lisätä seuraavat säädökset; Lisäys; Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014), Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016), Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annettu laki (569/2009).

Otsikon: Hoitotakuu (Terveysdenhuoltolaki, 51 §, 51a §, 52 §) alla toisen kappaleen toinen lause ”Jos potilas on hoidon ohjattu muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön kuin lääkärin vastaanotolle ja ammattihenkilö toteaa, että potilas tarvitsee kyseisen terveysongelmansa hoitoon lääkärin tekemän tutkimuksen tai hoidon, myös pääsy lääkärin vastaanotolle on järjestettävä kolmen kuukauden aikana alkuperäisestä arviosta” kaippa korjausta:

Jos potilas on (51 §:ssä tarkoitetun) arvion perusteella ohjattu muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön kuin lääkärin vastaanotolle ja ammattihenkilö toteaa, että potilas tarvitsee kyseisen terveysongelmansa hoitoon lääkärin tekemän tutkimuksen tai hoidon, myös pääsy lääkärin vastaanotolle on järjestettävä kolmen kuukauden aikana alkuperäisestä arviosta.

2.1.2 Vammaispalvelulain mukaiset palvelut

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

”Asukkaiden asumisen ja toimintakyvyn ylläpitämiseksi tarvittavat apuvälineet (esim. nukkuminen, siirtyminen/ siirtäminen, peseytyminen/ peseminen, ruokailu, ulkoilu) kuten nostolaitteet, pyörälliset suihkutuolit, ulkokäyttöön tarkoitetut liikkumisen välineet (potkupyörät tms.).

Hoidossa tarvittavat laitteet ja tarvikkeet, kuten esimerkiksi imulaitteet ja matalan- tai keskiriskin painehaavapatjat.

Avun hälyttämiseen liittyvät apuvälineet kuten erilaiset erityispainikkeet, passiiviset liiketunnistimet ja vastaavat apuvälineet.”

Käytännössä edellä mainittuja apuvälineitä ja hoitovälineitä luovutetaan usein asukkaalle henkilökohtaisina apuvälineinä. Siksi tekstiä tulisi tarkentaa niin, että siitä käy yksiselitteisesti ilmi, ettei yhteisessä käytössä olevia välineitä koskeva kuvaus tarkoita yksilöllisesti luovutettuja apuvälineitä.

3 Toimintakyky apuvälinepalvelun perustana

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Seuraavaan tekstikohtaan tulee lisätä sana ”käyttöä”. ”Apuvälineen käyttäjän valmiudet apuvälineen käyttöön on huomioitava apuvälineen tarvetta arvioitaessa ja opeteltaessa.”

Korjattu lause: Apuvälineen käyttäjän valmiudet apuvälineen käyttöön on huomioitava apuvälineen tarvetta arvioitaessa ja käyttöä opeteltaessa.

4 Apuvälinepalveluprosessi

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kappaleen 4 Apuvälinepalveluprosessia koskevassa ensimmäisessä tekstikappaleessa käytetty termi ”sosiaalitoimi” olisi perusteltua korvata virallisemmin termillä ”sosiaalihuolto”. Tämä vastaisi paremmin nykyistä lainsäädäntöön ja viranomaisterminologiaan vakiintunutta kielenkäyttöä.

Seuraavassa tekstikappaleessa, jossa käsitellään apuvälineen käyttäjän toimintaympäristöä, ehdotamme huomioitavan myös suuren ja akkukäyttöisen apuvälineen säilytys- ja latausmahdollisuus.

Ehdotamme tähän lisäystä: Apuvälinepalveluprosessissa tulee varmistua myös siitä, että säilytystilaa tai latauspaikkaa tarvitsevalle apuvälineelle on henkilön asuinalossa sopivat tilat.

6.1 Potilas- ja laiteturvallisuus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kappaleessa käytetty sana "esimies" tulee korvata sanalla "esihenkilö".

6.2.1 Hyvinvointialueiden vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kohtaa "seurata apuvälinepalveluiden toteutumista ja laatua" tulee täsmentää. Seurannan tulisi kohdistua ainakin siihen, miten sopimustuotteet vastaavat asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin, millaiset ovat apuvälineiden hankintaan ja huoltoon liittyvät odotus- ja jonotusajat, missä määrin palveluissa tarvitaan yhdenvertaisuuslain mukaisia kohtuullisia mukautuksia sekä onko apuvälineprosessia ja palvelua tarpeen muuttaa vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeita. Lisäksi tulee arvioida aukioloaikojen, puhelinpalvelun ja huollon oikea-aikaisuutta sekä seurata yksilöllisesti valmistettujen apuvälineiden ja muutostöiden tarvetta ja niihin liittyvien prosessien kehittämistarpeita.

6.2.2 Apuvälineen omistavan tahon vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kohtaa "Seurata apuvälineen käyttöä. Seurannalla varmistetaan, vastaako apuväline asiakkaan sen hetkistä tarvetta." tulee täydentää siten, että apuvälineen omistavalle taholle asetetaan velvollisuus ryhtyä tarvittaviin korjaus- ja muutostöihin tai uuden apuvälineen hankintaan, jos apuväline ei vastaa asiakkaan yksilöllistä tarvetta apuvälineen yksilöllisten luovutusperusteiden edellyttämällä tavalla.

6.2.3 Apuvälineen käyttäjän vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.3 Apuvälineen huolto/korjaus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kohtaa ”Yhteistyössä apuvälineen käyttäjän kanssa pyritään pääsääntöisesti löytämään tarpeen mukaan korvaava apuväline tai muita ratkaisuja korjauksen ja huollon ajaksi” tulee muuttaa siten, että korvaava apuväline tai muu toimiva ratkaisu tulee järjestää tarpeen mukaan yhteistyössä apuvälineen käyttäjän kanssa. Lisäksi kohtaa ”Kun huolletaan tai korjataan päivittäisessä suoriutumissa välttämätöntä apuvälinettä (esim. pääasiallinen liikkumisen apuväline), tulee se korjata viiveettä” tulee tarkentaa. Vaativien lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden osalta huolto tai korjaus on järjestettävä välittömästi, jos apuvälineen tuottamaa toimintakyvyn kompensatiota ei voida korvata väliaikaisesti muulla tavoin. Samoin huolto on järjestettävä välittömästi silloin, kun potilaan toimintakyky on täysin riippuvainen apuvälineestä eikä yksilölliseen tarpeeseen soveltuvaa korvaavaa apuvälinettä voida järjestää.

6.4 Apuvälineiden kuljetus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Invalidiliittoon on tullut paljon palautetta siitä, että myös suurten sähköisten apuvälineiden, kuten sähkömpojen ja sähköpyörätuolien, nouto ja kuljetus tulee järjestää apuvälineyksikön toimesta silloin, kun potilas ei voi käyttää varapyörätuolia. Tämä koskee erityisesti tilanteita, joissa potilas ei pysty istumaan tai siirtymään muuhun kuin omaan, mahdollisesti yksilöllisin muutostöin mukautettuun sähkökäyttöiseen pyörätuoliinsa. Tällaisissa tilanteissa nouto- ja kuljetusjärjestelyt ovat tarpeen yhdenvertaisuuslain mukaisten kohtuullisten mukautusten toteuttamiseksi.

6.5 Kaksoiskappale

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kappaletta tulisi täsmentää, sillä kaksoiskappaleen käsitettä ei käytännössä ole aina tulkittu yhdenmukaisesti. Ongelmia on syntynyt erityisesti tilanteissa, joissa on virheellisesti katsottu, että sama apuväline soveltuisi eri käyttötarkoituksiin ilman, että käyttötarkoitusten tosiasiallisia eroja arvioidaan riittävästi.

Luovutusperusteissa tulisi siksi tuoda nykyistä selvemmin esiin, että kaksoiskappaleen arviointi perustuu apuvälineen tosiasialliseen käyttötarkoitukseen, käyttöympäristöön ja käyttäjän yksilölliseen tarpeeseen. Tämä selkeyttäisi soveltamista ja vähentäisi alueellisten tulkintojen eroja. Samalla se tukisi myös tilanteita, joissa toisen apuvälineen tarve korostuu esimerkiksi huollon tai korjauksen aikana.

6.6 Apuvälineiden hankintatavat

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

7 Oppaassa käytetyt käsitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuluttajatuotteen määritelmää tulee tarkentaa. Se, että tuote on saatavissa kuluttajamarkkinoilla, ei voi sellaisenaan sulkea sitä lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalvelujen ulkopuolelle. Esimerkiksi palvelusetelillä luovutettaessa lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet ovat oikeudellisesti kuluttajatuotteita. Myös monet vamman tai sairauden perusteella tarvittavat apuvälineet, kuten seksuaalielämän apuvälineet, ovat saatavissa kaupoista kuluttajatuotteina, mikä voi hämärtää yksilöllisen apuvälinetarpeen arviointia. Lisäksi esimerkiksi potkulauta voi lyhytkasvuiselle henkilölle olla välttämätön liikkumisen apuväline, joka tukee toimintakykyä ja liikkuvuutta paremmin kuin siirtyminen pyörätuoliin. Määritelmässä tuleekin korostaa tuotteen yksilöllistä käyttötarkoitusta ja henkilön vamman tai sairauden aiheuttamaa tarvetta.

04 03 33 Hengitystieortoosit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

04 06 06 Tukisukat ja tukihihat käsivarsille ja jaloille ja muille kehon osille

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 Ortoosit ja proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Tekstiä tulee täsmentää useilta osin.

Kirjaus ”Vapaa-ajalla tarvittavia ortooseja (esim. eri urheilulajeissa käytettävät ortoosit) ei luovuteta lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä” on liian tulkinnanvarainen. Se tulisi muuttaa esimerkiksi muotoon: ”Pelkästään tiettyyn urheilulajiin tai harrastukseen liittyviä ortooseja ei lähtökohtaisesti luovuteta lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä. Arvioinnissa tulee kuitenkin huomioida apuvälineen yksilöllinen tarve ja merkitys asiakkaan toimintakyvyn, terveyden ja liikkumisen ylläpitämisessä.”

Myös ortopedisiä jalkineita koskevaa kohtaa tulee täsmentää siten, että yksilöllinen ratkaisu toteutetaan aina, kun vakiomallinen tai kevyempi ratkaisu ei vastaa asiakkaan tarvetta. Tätä voisi selventää esimerkiksi lisäämällä: ”Yksilöllisesti valmistettava tai muokattava ratkaisu tulee toteuttaa, jos vakiomallinen jalkine tai muu kevyempi ratkaisu ei vastaa asiakkaan yksilölliseen tarpeeseen tai aiheuttaa lisäoireita, toimintakyvyn heikkenemistä tai estää liikkumista.”

Lisäksi kirjaus ”Erityisjalkineiden uusimistarve on yksilöllinen ja tarve niiden uusimiselle aiheutuu yleensä asiakkaan jalan muutoksista tai jalkineiden kulumisesta” jättää liikaa tulkinnanvaraa. Sitä tulisi tarkentaa esimerkiksi muotoon: ”Erityisjalkineiden uusimistarve arvioidaan yksilöllisesti. Arvioinnissa tulee huomioida asiakkaan jalan muutokset, jalkineiden kuluminen, käyttötiheys, hygienia, vuodenaikaisiin olosuhteisiin liittyvät tarpeet sekä se, että jalkineiden tulee olla asiakkaan arjessa aidosti käyttökelpoiset.”

06 15 Toiminnalliset hermo-lihasstimulaattorit ja hybridiortoosit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 18 Yläraajan proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 24 Alaraajan proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 30 03 Peruukit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 09 Pukeutumisen ja riisuutumisen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 12 WC-apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 33 Peseytymis-, suihku- ja kylpyvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kohtaa: "Matkasuihkutuoli (kokoon laitettava WC- ja suihkupyörätuoli), voidaan lainata yksilöllisen tarvearvioinnin perusteella lyhytaikaiseen käyttöön (esim. työ – tai lomamatkojen ajaksi), kun peseytyminen / wc-toiminnot eivät asiakkaan sairauden tai vamman vuoksi alentuneen toimintakyvyn vuoksi onnistu ilman apuvälinettä." tulee täydentää siten, että matkasuihkutuoli on luovutettava potilaalle käyttöön myös silloin, kun potilaan toimintakyky edellyttää yksilöllisen tarpeen mukaisten muutosten tekemistä apuvälineeseen. Näissä tilanteissa pelkkä lainattava vakiomallinen apuväline ei välttämättä turvaa potilaan välttämättömiä peseytymis- ja wc-toimintoja.

12 08 Valkoiset kepit ja tukikepit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 23 Pyörätuolit, lisävoimalliset

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Apuvälinepäättös tulee korvata termillä apuvälineratkaisu. Kappaleessa ”Lataaminen ja säilytys” tulee kiinteästi asennettavien luiskien lisäksi huomioida myös irtoluiskat sähkökäyttöistä pyörätuolia kodin ulkopuolella käytettäessä. Irtoluiskien järjestämisvastuun tulee kuulua hyvinvointialueiden apuvälineyksiköille, koska ne voivat olla välttämättömiä apuvälineen käytön ja liikkumisen mahdollistamiseksi.

12 24 09 Käsikäyttöisten pyörätuolien lisävoimalaitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

15 Kotielämän ja siihen osallistumisen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 03 Valonsuodattimet (absorptiolasit)

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 06 Silmälasit ja piilolinssit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 09 Suurentavat lasit, linssit ja linssikokoonpanot

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 18 Suurennuslaitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 06 Kuulon apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 13 21 Daisy-soittimet ja e-kirjojen lukijat

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 29 Merkinanto-, hälytys- ja paikannusvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 39 05 Tuntoaistiin perustuvat näytöt

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 45 Suunnistautumisvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

24 06 Apuvälineet pakkausten käsittelyyn

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

Poistettavaksi ehdotettavat luokat

Poistetaanko apuvälineluokka 09 09 06 Kenkälusikat ja saapasrengit?

-

Poistetaanko apuvälineluokka 09 09 09 Vaatepitimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 09 42 06 Sähköhammasharjat

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 01 Siivuttajat ja leikkurit

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 04 Juustohöylät

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 05 Raastimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 06 Hakkurit

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 09 02 Kuorimaveitset

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 09 04 Siemenkodan poistimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 12 Leivontavälineet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 06 09 Astiankuivaustelineet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 06 15 Tiskiliinan vääntimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 09 18 01 Ruokalautaset

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 15 21 01 Yleissakset

-

Poistetaanko apuvälineluokka 24 06 03 Avaajat

-

Poistetaanko apuvälineluokka 24 06 06 Putkilonpuristimet

-

Alava Ranja
Invalidiliitto ry